

РАЗДЕЛ IV

ПЕДАГОГИКА СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ

УДК 37.057+371.121:371.693(477.75)

ПРОЕКТУВАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ШКОЛАХ РЕСПУБЛІКИ КРИМ: ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ

Хацаюк Н. С.

*Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Сімферополь, Республіка
Крим, Російська Федерація
E-mail: h_natali@ukr.net*

У статті розкрито зміст науково-методичної роботи в експериментальній школі. Виокремлено напрями діяльності щодо організації науково-методичної роботи. Обґрунтовано структуру готовності вчителя до експериментально-дослідницької діяльності, виокремлено рівні її сформованості. Запропоновано алгоритм проектування заявки на проведення дослідно-експериментальної роботи в експериментальному навчальному закладі.

Ключові слова: науково-методична робота, інноваційний потенціал вчителів, готовність педагогів до експериментально-дослідницької діяльності.

ВСТУП

Величезні зміни цивілізаційного масштабу, що відбуваються сьогодні, вимагають від нас існування в постійно змінливих умовах, вміння вирішувати постійно виникаючі нові, нестандартні проблеми, жити в умовах полікультурного суспільства. Все це висуває підвищені вимоги до комунікаційної взаємодії і співпраці, толерантності. Тому особливо актуальною стає підготовка педагогів нового покоління, здатних до інноваційної професійної діяльності, що повинні володіти необхідним рівнем методологічної культури і бути готовими до безперервного процесу освіти протягом усього життя. Вирішення цих задач в навчальному закладі покладено на науково-методичну роботу. У межах дослідження під науково-методичною роботою в експериментальному навчальному закладі розуміємо спеціально організовану систему діяльності педагогічного колективу, що забезпечує цілеспрямоване безперервне навчання вчителів та зростання рівня їх професійної майстерності щодо здійснення експериментально-дослідницької діяльності. [15, с. 149].

У Федеральному Законі „Про освіту” (2012 р.) зазначено, що організація науково-методичної роботи в школі, у тому числі організація і проведення наукових і методичних конференцій, семінарів знаходиться в компетенції навчального закладу. Цим законом передбачено право педагогічних працівників на здійснення дослідницької діяльності, участь в експериментальній роботі, розробку та

впровадження інновацій та сформульовано обов'язки вчителів щодо систематичного підвищення свого професійного рівня [13].

1. ЗМІСТ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІЙ ШКОЛІ

Зміст науково-методичної роботи визначається метою, поставленою перед учителями школи, конкретними завданнями, зумовленими аналізом діяльності вчителів і педагогічних колективів та напрямками діяльності щодо організації науково-методичної роботи.

Передусім, зауважимо, що мета науково-методичної роботи в традиційній загальноосвітній школі визначається як надання реальної дієвої допомоги педагогу в розвитку професійної майстерності та активізації творчого потенціалу (В. Волканова) [2]; ріст рівня педагогічної майстерності вчителя і педагогічного колективу (Є. Павлютенков, В. Крижко) [6]; постійне підвищення методичної майстерності без відриву від основної роботи (В. Пікельна) [8].

Отже, головною метою науково-методичної роботи в традиційній загальноосвітній школі є підвищення рівня педагогічної майстерності вчителя, в результаті чого покращується якість навчально-виховного процесу, а в перспективі відбувається розвиток особистості вчителя та учня. Визначення мети науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі треба пов'язувати зі створенням у школі умов для розвитку особистості кожного педагога, його готовності до будь-якого, навіть непередбаченого майбутнього, здатності адаптуватися до новітніх ситуацій; розвитку системи мотивації педагогічних працівників до інноваційних перетворень; формування готовності вчителів закладу до експериментально-дослідницької діяльності.

Серед важливіших умов ефективної реалізації експериментально-дослідницької діяльності Ю. Гавриленко [3] визначає необхідність здійснення в закладі особистісно адаптованої системи безперервної освіти педагогів; О. Пономарьова [9] виокремлює ефективну підготовку й включення педагогічного колективу освітньої установи в інноваційний процес; Л. Ващенко [1] виділяє здатність школи до створення інноваційного середовища.

Таким чином, ефективність експериментально-дослідницької діяльності залежить від готовності вчителів до її здійснення та від створення в навчальному закладі інноваційного освітнього середовища.

У сучасній науково-педагогічній літературі поняття „інноваційне освітнє середовище” розглядається як комплекс взаємопов'язаних умов, які забезпечують освіту педагога, формування особистості людини з інноваційно-творчим мисленням, його професійну компетентність [10]; „педагогічно доцільно організований простір життєдіяльності, який сприяє розвитку інноваційного ресурсу особистості; інтегрований засіб накопичення й реалізації інноваційного потенціалу навчального закладу” [17, с. 110].

Формування вчителя-дослідника, ефективна підготовка його до здійснення експериментально-дослідницької діяльності здійснюється завдяки створенню в експериментальному навчальному закладі інноваційного освітнього середовища. У

контексті дослідження під інноваційним освітнім середовищем розглядаємо таке середовище, що створюється у межах конкретного експериментального навчального закладу, в якому відбувається безперервне навчання педагогічних працівників і формується їх інноваційний потенціал. Інноваційний потенціал учителів розуміємо як творчу здатність педагогічних працівників до продукування новітніх ідей, володіння ними механізмами експериментально-дослідницької діяльності, високий рівень мотивації педагогічних працівників до інноваційних перетворень.

Отже, можна стверджувати, що мета науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі полягає у створенні в школі інноваційного освітнього середовища, що забезпечує постійне зростання інноваційного потенціалу вчителів та рівня їхньої професійної майстерності.

Для досягнення поставленої мети сформулюємо основні завдання науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі. Завдання науково-методичної роботи в експериментальній школі розкрито в працях Л. Даниленко [5], В. Сластьоніна [7]. Так, Л. Даниленко до першорядної групи завдань науково-методичної роботи відносить: інноваційний розвиток школи, формування наукового потенціалу членів педагогічного колективу школи, сприяння індивідуальній педагогічній діяльності та розвитку творчої особистості педагога [5]. В. Сластьонін із-поміж завдань науково-методичної роботи виокремлює: формування інноваційної спрямованості в діяльності педагогічного колективу закладу; збагачення вчителів новітніми педагогічними технологіями, формами й методами навчання й виховання; надання науково-методичної допомоги на діагностичній індивідуалізованій та диференційованій основі педагогічним працівникам із різним педагогічним стажем роботи [7].

Спираючись на педагогічні дослідження, присвячені науково-методичній роботі, вивчення документів щодо розвитку загальної середньої освіти та практики педагогічного процесу вважаємо, що в експериментальному навчальному закладі реалізація мети науково-методичної роботи передбачає розв'язання таких завдань, як-от:

- реалізація концепції інноваційного розвитку навчального закладу;
- створення системи методичних послуг у відповідності до потреб педагогів, спрямованої на збагачення вчителів теоретичними знаннями й практичними навичками щодо впровадження педагогічних інновацій, надання практичної допомоги педагогічним працівникам;
- організація ефективної підготовки вчителів до експериментально-дослідницької діяльності;
- формування особистісно адаптованої системи професійного зростання вчителів;
- залучення педагогічних працівників до різноманітних форм науково-методичної діяльності з метою розвитку їх інноваційного потенціалу;
- формування в навчальному закладі морально-психологічної атмосфери, яка сприятиме реалізації інноваційного потенціалу кожного вчителя.

Розв'язання основних завдань науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах можливо за умови визначення її змісту.

Зміст науково-методичної діяльності в навчальному закладі, як зазначають Г. Литвиненко й К. Старченко, визначається законодавчими, нормативно-правовими, загальнодержавними документами в сфері освіти України; сучасними науково-теоретичними досягненнями, зокрема в галузі психології, педагогіки, освітніх інновацій; науково-методичним комплексом викладання шкільних предметів, програмно-методичним та інформаційним його забезпеченням; сучасними технологіями навчання, виховання та управління; світовою та національною культурою [12].

Зауважимо, що зміст науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі, крім зазначеного вище, має формуватися також у відповідності до концепції інноваційного розвитку закладу, реалізації програми дослідно-експериментальної роботи, результатів діагностики й прогнозування навчально-виховного процесу, впровадження передового педагогічного досвіду, наявності професійних інтересів і запитів педагогів.

Сутність науково-методичної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах розглядалася у дослідженнях В. Волканової, І. Жерносєка, В. Крижка, Г. Литвиненка, В. Лізинського, Р. Моїсєєва, Є. Павлютенкова, М. Поташника, Т. Сергєєвої, В. Сластьоніна, К. Старченка, Н. Уварової.

В роботах науковців прослідковуються різноманітні підходи до визначення змісту науково-методичної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах. Так, на думку В. Волканової традиційний зміст методичної роботи складається з підготовки вчителя за окремими методиками, методологічної, фахової, психологічної та загальнокультурної підготовки вчителя [2]. Погляди Є. Павлютенкова, В. Крижка незначно відрізняються від поглядів В. Волканової та доповнюються світоглядною, дидактичною, виховною, етичною, технічною підготовками вчителів [6]. З точки зору В. Лізинського, сутність науково-методичної роботи полягає у видах діяльності: організаційно-методичної (робота з педагогічним колективом і кожним педагогом за допомогою використання різноманітних підходів, створення найкращих умов для стимулювання праці педагогів, розкриття їхніх можливостей, професійних інтересів та здібностей) та власне методичної (підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за всіма аспектами викладання предметів та видами педагогічної діяльності) [4]. В. Сластьонін визначає зміст методичної роботи через складові частини професійно-педагогічної культури: загальнокультурну складову, методологічну і дослідну культуру, професійно-моральну культуру та культуру спілкування, дидактичну та виховну культуру; управлінську культуру [7].

Зміст науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах, досліджували В. Пікельна [8], О. Сидоренко [11].

Так основними напрямками змісту науково-методичної діяльності О. Сидоренко вважає методологічну підготовку вчителів, яка полягає в ознайомленні з найважливішими державними нормативними документами; підготовку вчителя до роботи з обдарованою молоддю; психологічну підготовку педагога, яка потребує від вчителя перебування у постійній готовності мобільно й адекватно реагувати на всі зміни освітньої ситуації, соціально-економічні й культуротворчі процеси в

суспільстві; постійне підвищення технічної освіченості педагогів для можливості користуватися новітнім технічним оснащенням навчального кабінету; формування внутрішньошкільної культури, створення іміджу сучасного освітнього закладу [11]. В. Пikelьна виокремлює професійну підготовку вчителів до науково-дослідної роботи, як один із сучасних напрямків у змісті методичної діяльності [8]. Варто зазначити, що цей напрям має бути обов'язковим напрямом у змісті науково-методичної роботи експериментального навчального закладу.

Дослідження різних підходів до визначення змісту науково-методичної діяльності, сформульовані мета й завдання дозволило зробити висновок, що зміст науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі обумовлено:

– нормативно-законодавчими, інструктивно-методичними документами, рекомендаціями Міністерства освіти і науки України та Автономної Республіки Крим;

– концепцією інноваційного розвитку навчального закладу, реалізацією програми дослідно-експериментальної роботи, впровадженням перспективного педагогічного досвіду;

– державними освітніми стандартами, робочим навчальним планом закладу;

– результатами діагностування, прогнозування й моніторингу навчально-виховного процесу та науково-методичної роботи;

– рівнем методичної підготовки кожного вчителя й підготовленістю до експериментально-дослідницької діяльності як окремих педагогів, так і педагогічного колективу в цілому.

2. ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІЙ ШКОЛІ

Для створення в експериментальному навчальному закладі інноваційного освітнього середовища, розкриття й розвитку інноваційного потенціалу вчителів, їх підготовки до експериментально-дослідницької діяльності, розвитку відкритості педагогічних працівників до сприйняття нововведень та для забезпечення методологічної, психологічної, професійної підготовки вчителів виокремлюємо такі напрями змісту науково-методичної роботи: діагностико-функціональний, інформаційно-методичний, змістовно-освітній, пошуково-прогностичний, дослідницько-творчий [14].

Конкретизуємо виділені напрями змісту організації науково-методичної роботи в експериментальній школі (табл. 1).

Діагностико-функціональний напрям спрямовано на проведення діагностики проміжних і кінцевих результатів внутрішньошкільної науково-методичної роботи та професійних ускладнень педагогічних працівників; оцінювання професійної підготовленості вчителя до експериментально-дослідницької діяльності.

Таблиця 1

Напрями змісту організації науково-методичної роботи в експериментальних школах

Напрями 1	Змістовний аспект 2
Діагностико-функціональний	<ul style="list-style-type: none"> – вивчення готовності вчителя (педагогічного колективу) до експериментально-дослідницької діяльності; – виявлення змісту, особливостей розвитку інноваційної ініціативи в навчальному закладі; – діагностика професійних ускладнень, освітніх потреб, інформаційних запитів педагогічних працівників; – визначення ефективності здійснення експериментально-дослідницької діяльності; – оцінювання результатів внутрішньошкільної науково-методичної роботи;
Інформаційно-методичний	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення вчителів своєчасною інформацією про новинки науково-методичної літератури, навчально-методичне забезпечення; – ознайомлення педагогів із новими видами інноваційної продукції; – інформування педагогів про інноваційні події та явища у сфері освіти; – науково-теоретичне ознайомлення вчителів із основами експериментально-дослідницької діяльності;
Змістовно-освітній	<ul style="list-style-type: none"> – практичне ознайомлення вчителів із основами експериментально-дослідницької діяльності; – підвищення якості професійної підготовки вчителів шляхом використання новітніх інформаційних технологій; – виявлення, вивчення й узагальнення перспективного педагогічного досвіду вчителів, втілення його в практику роботи; – опрацювання інноваційних технологій, створення умов для їх упровадження; – організація роботи з обдарованими учнями;
Пошуково-прогностичний	<ul style="list-style-type: none"> – підготовка вчителів до здійснення експериментально-дослідницької діяльності; – проведення індивідуальної та колективної експериментально-дослідницької діяльності в межах навчального закладу; – участь вчителів (педагогічного колективу) у Кримському республіканському конкурсі педагогічних інновацій; – підготовка до здійснення експериментально-дослідницької діяльності на регіональному рівні;

1	2
Дослідницько-творчий	<ul style="list-style-type: none"> – здійснення дієвих зв'язків педагогів із науковцями з вищих навчальних закладів регіону та країни; – організація і проведення дослідно-експериментальної роботи на регіональному рівні; – популяризація інноваційного досвіду роботи вчителів у науково-методичних виданнях; – розробка методичних рекомендацій за підсумками проведеного експерименту; – презентація результатів експерименту на Міжнародній науково-практичній виставці „Інноваційні технології в освіті”.

Під готовністю до експериментально-дослідницької діяльності розуміємо інтегральну якість педагога, яка складається із мотиваційно-ціннісної, змістовно-технологічної й рефлексивно-прогностичних складових, що притаманні даній особистості й відповідають певному рівню сформованості.

Так, мотиваційно-ціннісний компонент є підґрунтям для здійснення експериментально-дослідницької діяльності та виявляється у ставленні особистості до цього виду діяльності, зокрема у постійній потребі та власній цільовій спрямованості до її здійснення, творчій самореалізації вчителя. Під творчою самореалізацією педагога розуміємо включення його в педагогічну творчість, здійснення творчих задумів у вирішенні поставлених завдань, що дозволяють особистості максимально повно реалізувати свої здібності.

Змістовно-технологічний компонент виявляє сформованість готовності вчителів до ефективної реалізації експериментально-дослідницької діяльності, що розкривається рівнем знань вчителя з основ теорії експериментально-дослідницької діяльності, вміннями застосовувати отримані знання на практиці та, в результаті, виробленням індивідуального стилю експериментально-дослідницької діяльності.

Сформованість рефлексивно-прогностичного компоненту відображує уміння оцінювати вчителем власні особистісні якості й можливості, аналіз власного стилю щодо здійснення експериментально-дослідницької діяльності, осмислювати, коректувати, прогнозувати й усвідомлювати проблеми, що можуть виникнути у процесі її реалізації.

Відповідно до представленої характеристики готовності вчителя до експериментально-дослідницької діяльності виділено інтегральні показники її компонентів, які представлено в табл. 2.

На основі співвідношення й міри прояву цих компонентів виокремимо рівні сформованості готовності педагогів до експериментально-дослідницької діяльності, а саме: високий, достатній, середній та нижче за середній.

Високий рівень готовності вчителя до експериментально-дослідницької діяльності характеризується ярко вираженою потребою щодо її здійснення та творчою самореалізацією особистості в процесі реалізації цієї діяльності, високою цільовою спрямованістю власної експериментально-дослідницької діяльності;

глибокими й змістовними знаннями основ теорії експериментально-дослідницької діяльності, оволодіння професійними вміннями й навичками виявляється у виробленні індивідуального стилю експериментально-дослідницької діяльності та вміннями вчителя оцінити власну професійно-педагогічну діяльність, прогнозувати її й передбачити майбутні проблеми.

Таблиця 2

Структура готовності вчителя до експериментально-дослідницької діяльності

Компоненти готовності вчителя до здійснення експериментально-дослідницької діяльності		
мотиваційно-ціннісний	змістовно-технологічний	рефлексивно-прогностичний
Інтегральні показники компонентів:		
1. Потреба у здійсненні експериментально-дослідницької діяльності. 2. Творча самореалізація вчителя. 3. Цільова спрямованість власної експериментально-дослідницької діяльності.	1. Знання основ теорії експериментально-дослідницької діяльності 2. Професійні вміння й навички щодо здійснення експериментально-дослідницької діяльності. 3. Вироблення індивідуального стилю експериментально-дослідницької діяльності.	1. Оцінка вчителем своїх особистісних якостей й можливостей щодо здійснення експериментально-дослідницької діяльності. 2. Вміння передбачити майбутні проблеми експериментально-дослідницької діяльності. 3. Вміння оцінити власний стиль експериментально-дослідницької діяльності.

Педагоги, яких зараховано до групи достатнього рівня сформованості готовності до експериментально-дослідницької діяльності проявляють бажання до її здійснення, проте не завжди отримують задоволення від участі у ній, мають достатню цільову спрямованість власної експериментально-дослідницької діяльності; знання, вміння й навички щодо здійснення експериментально-дослідницької діяльності використовується ситуативно, невпорядковано, що затримує вироблення індивідуального стилю; відзначається недостатня виразність якостей педагогічної рефлексії та прогностичності.

Категорія педагогів, що належить до середнього рівня сформованості готовності до експериментально-дослідницької діяльності виявляє інтерес до участі в цьому виді діяльності, проте не пов'язують її з позитивними змінами в навчально-виховному процесі, слабкий прояв творчої самореалізації та низьку цільову спрямованість; неглибокі теоретичні знання щодо організації й проведення експериментально-дослідницької діяльності, відсутність професійних вмінь й навичок щодо її здійснення; низький прояв вмінь щодо оцінювання особистісних

якостей та передбачення майбутніх проблем, пов'язаних із реалізацією експериментально-дослідницької діяльності.

Педагоги, що мають рівень сформованості готовності до експериментально-дослідницької діяльності нижче за середній характеризуються відсутністю інтересу щодо участі в ній, низькою творчою самореалізацією й відсутністю цільової спрямованості; низьким рівнем володіння знань основ теорії експериментально-дослідницької діяльності та невмінням їх використовувати на практиці; відсутністю якостей педагогічної рефлексії та прогностичності.

Інтегральні показники й рівні готовності вчителів експериментальних навчальних закладів до експериментально-дослідницької діяльності розкривають генезис мотиваційно-ціннісного, змістовно-технологічного й рефлексивно-прогностичного компонентів професійної діяльності педагога. Визначення рівня готовності вчителів експериментальних навчальних закладів до експериментально-дослідницької діяльності дозволить побудувати систему підготовки педагогів до цієї діяльності, підвищить професійну майстерність учителів та забезпечить зростання їх інноваційного потенціалу.

Отже, реалізація діагностико-функціонального напрямку стає основою для моніторингу професійної підготовки педагогічних кадрів до здійснення експериментально-дослідницької діяльності; надання оперативної психологічної допомоги вчителям, зокрема, профілактики стресових станів і синдрому „професійного вигорання” педагогів; підготовки загальношкільних заходів: педагогічних рад, конференцій, семінарів, методичних декад; індивідуальної роботи з кожним вчителем при проведенні консультацій, співбесід; забезпечує в експериментальному початковому закладі підґрунтя для здійснення експериментально-дослідницької діяльності.

Інформаційно-методичний напрям діяльності полягає в ознайомленні педагогів із новими науковими досягненнями педагогіки, психології, дидактики, філософії; забезпеченні вчителів своєчасною інформацією про новинки науково-методичної літератури, навчально-методичне забезпечення, види інноваційної продукції; інформування педагогів про інноваційні події та явища у сфері освіти; основні напрямки розвитку освіти, досягнення науки і практики, в тому числі досвіду роботи експериментальних навчальних закладів; вивченні нормативно-правових документів стосовно загальної середньої освіти. Вважаємо, що ефективність інформаційного забезпечення залежить від наявності єдиної комп'ютерної системи, підключеної до мережі Internet, автоматизації робочих місць адміністрації й вчителів, створення інформаційного банку даних щодо новітніх проектів, технологій, які реалізуються в навчальних закладах.

За допомогою змістовно-освітнього напрямку в закладі організовується практичне ознайомлення вчителів із основами експериментально-дослідницької діяльності, робота з обдарованими учнями; вивчення й узагальнення перспективного педагогічного досвіду вчителів та втілення його в практичну діяльність. Важливо також передбачити опрацювання психолого-педагогічних інноваційних технологій, які описані й освоєні вітчизняною наукою та передовою педагогічною практикою, зокрема: розвивального навчання Ельконіна – Давидова

(О. Дусавицький), модульно-розвивального навчання (А. Фурман), особистісно зорієнтованого навчання (О. Савченко, С. Подмазін), інтеграційної природничої освіти (В. Ільченко), життєтворчості (І. Єрмаков) та інтерактивних методик (організація групової й проектної роботи, „асоціативний куш”, „сенкан”, „відкритий мікрофон”, „мозковий штурм”, „ажурна пилка”, „кейс-метод”, „акваріум”) з метою подальшого впровадження у навчально-виховний процес.

Ураховуючи те, що вчитель експериментального навчального закладу має приймати участь у науково-практичних конференціях та семінарах, готувати публікації в наукові й методичні видання в закладі організовується навчання педагогів щодо використання ними нових інформаційних технологій як інструменту дослідницької роботи (для написання наукових робіт, проведення навчального експерименту, створення навчальних програм й тестів).

Крім того, у змістовно-освітньому напрямі вирішуються завдання щодо організації роботи з обдарованими учнями, а саме: проведення I туру шкільних олімпіад з базових дисциплін, сприяння підготовки школярів для участі у II турі олімпіад, участь у предметних заочних олімпіадах, інтернет-олімпіадах, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів у системі Малої академії наук, проведення гурткових і факультативних занять, елективних курсів, спецкурсів і курсів за вибором.

Пошуково-прогностичний напрям науково-методичної роботи спрямовано на підготовку вчителів до здійснення експериментально-дослідницької діяльності та її реалізацію у двох площинах: проведення індивідуальної (дослідження певної науково-методичної проблеми персонально вчителем) та колективної (здійснюється групою педагогів) експериментально-дослідницької діяльності на рівні навчального закладу й підготовка до її здійснення навчальним закладом на регіональному рівні.

Індивідуальна експериментально-дослідницька діяльність припускає розробку та апробацію інновацій, які сприяють розвитку навчального закладу в обраному напрямі, персонально вчителем. Колективна – здійснюється групою педагогів, що цікавляться певною науково-методичною проблемою та бажають її дослідити. Підготовку до здійснення експериментально-дослідницької діяльності Л. Даниленко [5] пропонує розпочати з виявлення нагальних проблем школи та їх ранжуванням за ступенем значущості. Далі, радить дослідниця, треба відібрати освітню інновацію, впровадження котрої дозволить розв'язати існуючу проблему й покращити результати діяльності навчально-виховного закладу.

Зауважимо, що для отримання згоди на проведення в навчальному закладі експерименту необхідно розробити заявку на проведення дослідно-експериментальної роботи, в якій міститься інформація про автора проекту, формулювання теми дослідно-експериментальної роботи, опис очікуваних результатів експерименту, пропонованої освітньої інновації, визначення мети й завдань, гіпотези дослідно-експериментальної роботи, визначення термінів проведення експерименту, пропозиції щодо змісту й термінів проведення експерименту, процедура контролю за ходом реалізації передбачених заходів, опис наявного і необхідного забезпечення експерименту (організаційного, науково-методичного, кадрового, матеріально-технічного, фінансового), його кошторис.

Алгоритм проектування заявки на проведення дослідно-експериментальної роботи унаочнено в табл. 3 [16].

Таблиця 3

Алгоритм проектування заявки на проведення дослідно-експериментальної роботи в експериментальному навчальному закладі

Учасники Етапи	Керівник закладу	Представники науки	Науковий керівник	Науково-методична рада	Педагогічна рада	Представники пільжувальної ради, батьківського комітету, учнівського комітету	Учасники дослідно-експериментальної роботи
	2	3	4	5	6	7	8
1							
I. Аналіз реалій і визначення проблем:							
обґрунтування актуальності теми дослідження;	+	+					
опис проблеми, на вирішення якої спрямований експеримент: факти; формулювання і узагальнення;		+		+			
визначення стану проблеми в науці і практиці;		+					
важливість результатів ДЕР для даного освітнього процесу і наявність засобів для досягнення цих результатів.				+	+	+	
II. Визначення меж дослідження, уточнення його теми:							
визначення мети, виходячи з потреб і можливостей експериментаторів;			+	+			
формулювання системи показників для оцінки експерименту;			+				
визначення об'єкта дослідження – основного процесу, в середині якого буде створено результат;			+	+			
визначення предмета дослідження – умови, що найсильніше впливають на результат.			+	+			
III. Вибір методів дослідження:							
опис методів дослідження, відповідно до природи досліджуваного процесу;			+				+

1	2	3	4	5	6	7	8
формулювання гіпотези.			+				+
IV. Розробка гіпотези дослідження:							
прогнози впливу висунутих мір вирішення проблеми на результат;				+			+
можливі негативні наслідки і способи попередження їх виникнення.			+	+			+
V. Планування проведення дослідження:							
проекування завдань усіх етапів експерименту – констатувального, формувального, узагальнювального;			+				+
визначення бази експерименту (які класи, паралелі братимуть участь у експерименті);				+			+
уточнення термінів проведення експерименту з можливістю їх корекції.			+				+

Дослідницько-творчий напрям спрямовано на здійснення дієвих зв'язків педагогів із науковцями з вищих навчальних закладів регіону та країни; організацію й проведення експерименту на регіональному рівні; залучення вчителів (педагогічного колективу) до участі у Кримському республіканському конкурсі педагогічних інновацій, Міжнародній науково-практичній виставці „Інноваційні технології в освіті”; сприяння популяризації інноваційного досвіду роботи вчителів у науково-методичних виданнях; розробку методичних рекомендацій за підсумками проведеного експерименту; презентацію результатів експериментів на науково-практичних конференціях і семінарах.

ВИСНОВКИ

Зміст науково-методичної роботи в експериментальній школі визначається метою, поставленою перед учителями школи, конкретними завданнями, зумовленими аналізом діяльності вчителів і педагогічних колективів та напрямками діяльності щодо організації науково-методичної роботи.

Мета науково-методичної роботи полягає у створенні в експериментальній школі інноваційного освітнього середовища, що забезпечує постійне зростання інноваційного потенціалу вчителів та рівня професійної майстерності педагогів. Реалізація мети науково-методичної роботи передбачає розв'язання основних завдань, серед яких реалізація концепції інноваційного розвитку школи; створення системи методичних послуг у відповідності до потреб педагогів; організація ефективної підготовки вчителів до експериментально-дослідницької діяльності; формування особистісно адаптованої системи професійного зростання вчителів; залучення педагогічних працівників до різноманітних форм науково-методичної

діяльності з метою розвитку їх інноваційного потенціалу; формування в навчальному закладі морально-психологічної атмосфери, яка сприятиме реалізації інноваційного потенціалу кожного вчителя.

Організацію науково-методичної роботи представлено такими напрямками діяльності, як: діагностико-функціональним, що забезпечує вивчення готовності вчителя до експериментально-дослідницької діяльності; інформаційно-методичним, який спрямовано на забезпечення вчителів своєчасною інформацією види інноваційної продукції та інформування педагогів про інноваційні події та явища у сфері освіти; змістовно-освітнім, за допомогою якого здійснюється практичне ознайомлення вчителів із основами експериментально-дослідницької діяльності; пошуково-прогностичним, що забезпечує проведення індивідуальної та колективної експериментально-дослідницької діяльності в межах навчального закладу; дослідницько-творчим, який полягає в проведенні експериментів на регіональному рівні.

Отже, зміст науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі полягає у проведенні діагностування готовності педагогів до здійснення експериментально-дослідницької діяльності; в забезпеченні педагогів інформацією щодо новітніх досягнень психолого-педагогічної вітчизняної та зарубіжної науки, перспективного педагогічного досвіду та нових видів інноваційної продукції; в практичному ознайомленні вчителів із основами експериментально-дослідницької діяльності та підготовки до її здійснення; в організації й проведенні експерименту на регіональному рівні; в презентаціях результатів експериментальної діяльності на різного рівня науково-практичних конференціях і виставках.

Список літератури

1. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону: монографія / Л. М. Ващенко. – К.: Видавниче об'єднання „Тираж”, 2005. – 380 с.
2. Волканова В. Організація методичної роботи / В. Волканова. – К.: Шкільний світ, 2010 – 128 с.
3. Гавриленко Ю. М. Формирование инновационной среды в педагогических коллективах общеобразовательных школ автономии: материалы VIII международной научно-практич. конф. [„Инновационные технологии в образовании”], (Ялта, 15–17 сентября 2011 г.). – Ялта: РИО КГУ, 2011. – Т. 2. – С. 28–30.
4. Лизинский В. М. О методической работе в школе / В. М. Лизинский. – М.: Центр „Педагогический поиск”, 2001 – 160 с.
5. Освітній менеджмент: навч. посібник / за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
6. Павлютенков Є. М. Організація методичної роботи / Є. М. Павлютенков, В. В. Крижко. – Х.: Основа, 2005. – 80 с.
7. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; под ред. В. А. Сластенина. – М.: Академия, 2002. – 576 с.
8. Пікельна В. С. Управління школою. Науково-методичне об'єднання педагогічних інновацій / В. С. Пікельна, О. А. Удод. – Кривий Ріг: Альфа. – 1998. – 53 с.
9. Пономарева Е. Ю. Создание инновационного поля в образовательном учреждении. Сборник нормативных и методических материалов для организации экспериментальной работы в общеобразовательных школах Автономной Республики Крым: Метод. пособие / Сост. Глузман А. В., Игнатенко Н. Я., Пономарева Е. Ю. – Ялта: РИО РВУЗ „КГУ”, 2009. – С. 91–107.
10. Разина Н. А. Акмеологический подход к развитию профессионализма современного педагога в инновационной образовательной среде средней школы / Н. А. Разина // Вестник Научной школы

- педагогов „АКМЕ”. Акмеологическое моделирование профессионально-личностного развития педагогов: сборник научных статей [Текст] / под ред. М. И. Лукьяновой. – Ульяновск: УИПКПРО, 2009. – Вып. 3. – С. 4–9.
11. Сидоренко О. Л. Зміст та організація науково-методичної роботи в школах нового типу / О. Л. Сидоренко // Освіта і управління. – 1998. – № 4. – С. 21–30.
 12. Старченко К. Науково-методична робота з учителями / К. Старченко, Г. Литвиненко // Директор школи. – 2007. – № 11. – С. 57–61.
 13. Федеральный Закон Российской Федерации «Об образовании» от 29 декабря 2012 г. № 273–ФЗ [Электронный ресурс] / Российская газета / Режим доступа: <http://www.rg.ru/2012/12/30/obrazovanie-dok.html>.
 14. Хацаюк Н. С. Зміст науково-методичної діяльності в експериментальних загальноосвітніх навчальних закладах / Н. С. Хацаюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки. Зб. наук. праць. – Л.: Видавництво Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, 2012. – Ч. VII. – Вип. 22. – С. 49–55.
 15. Хацаюк Н. С. Організація науково-методичної роботи в „Школах майбутнього” Автономної Республіки Крим / Н. С. Хацаюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки. Зб. наук. праць. – Л.: Видавництво Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, 2011. – Ч. I. – Вип. 20. – С. 148–155.
 16. Хацаюк Н. С. Роль науково-методичної ради закладу в проектуванні дослідно-експериментальної роботи в школі / Н. С. Хацаюк // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. Зб. статей. – Ялта: РВВ КГУ, 2012. – Ч. 1. – Вип. 37. – С. 120–125.
 17. Цатурова И. Н. Творческий методико-педагогический проект „День науки и творчества” / И. Н. Цатурова // Педагогическая жизнь Крыма. – 2011. – № 1–3. – С. 62–64.

Хацаюк Н. С. Проектирование научно-методической работы в экспериментальных школах Республики Крым: содержательный аспект/ Н.С. Хацаюк // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Проблемы педагогики средней и высшей школы. – 2014. – Т. 27 (66), Вып. 4. – С. 149-162.

В статье раскрыто содержание научно-методической работы в экспериментальной школе. Выделены направления деятельности по организации научно-методической работы. Обосновано структуру готовности учителя к экспериментально-исследовательской деятельности, выделены уровни ее сформированности. Предложен алгоритм проектирования заявки на проведение опытно-экспериментальной работы в экспериментальном учебном заведении.

Ключевые слова: научно-методическая работа, инновационный потенциал учителей, готовность педагогов к экспериментально-исследовательской деятельности.

Khacayuk N. S. Designing of scientific- methodical work in the experimental schools Republic of Crimea: the content aspect/ N. S. Khacayuk // Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. – Series: Issues of Secondary and Higher School Education. – 2014. – Vol. 27(66), No.4. – P.149 - 162.

In the article reveals the content of the scientific- methodological work in the experimental school. Highlighted activities for the organization of scientific-methodical work. Substantiated structure readiness of teachers to experimental research, highlighted its levels of formation. The algorithm of designing applications for conducting experimental work in the experimental school.

Keywords: scientific-methodical work, innovative potential teachers, innovative educational environment, willingness of teachers to experimental research.

Поступила в редакцию 20.10.2014 г.